

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่และจริยธรรมของแพทย์ เมื่อผู้ป่วยใช้สิทธิปฏิเสธการรักษาในวาระสุดท้าย
ชื่อผู้เขียน	นภัส คำนวน
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปุ่น วิชชุไศรภพ
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

สิทธิปฏิเสธการรักษาในวาระสุดท้ายของชีวิต มีที่มาจากแนวคิดในเรื่องความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคล และหลักเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยมีผู้เห็นว่ากระบวนการยึดชีวิตของผู้ป่วยที่อยู่ในวาระสุดท้ายของชีวิต โดยใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์จำนวนมาก ทำให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ลดลง การตายในสภาพเช่นนี้เป็นการตายอย่างไรศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ บุคคลจึงควรมีสิทธิปฏิเสธการรักษาในวาระสุดท้ายของชีวิตเพื่อขอตายอย่างสงบ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบุคคลจะมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงเจตนาและตัดสินใจ ซึ่งเป็นสิทธิตามธรรมชาติ แต่การใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลมิใช่จะสามารถทำได้ตามอำเภอใจ แต่ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ไม่กระทบกระเทือนต่อการใช้สิทธิและการทำหน้าที่ของผู้อื่น รวมทั้งไม่กระทบต่อจริยธรรมและไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งทำการศึกษาเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาทางกฎหมายและผลกระทบต่อผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม เมื่อผู้ป่วยใช้สิทธิปฏิเสธการรักษาในวาระสุดท้าย

ผลการศึกษาพบว่ากรณีที่พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ มาตรา 12 รับรองให้บุคคลมีสิทธิแสดงเจตนาปฏิเสธการรักษาในวาระสุดท้ายของชีวิต เพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วยได้ ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและเกิดปัญหาด้านจริยธรรมบางประการตามมา เมื่อผู้ป่วยใช้สิทธิตามที่กฎหมายรับรองย่อมส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่และจริยธรรมแห่งวิชาชีพของแพทย์ เพราะแพทย์มีหน้าที่ตามกฎหมายและทางวิชาชีพในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยให้หายจากการเจ็บป่วยและหลุดพ้นจากความตาย การที่แพทย์ตัดสินใจยุติหรือเพิกถอนการช่วยชีวิตผู้ป่วยนอกจากแพทย์ต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้ป่วยตามที่กฎหมายรับรองแล้ว แพทย์ยังต้องคำนึงถึงหน้าที่และจริยธรรมแห่งวิชาชีพด้วย การตัดสินใจของแพทย์ต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลด้านการแพทย์ว่าสมควรบำบัดรักษาหรือยุติการรักษาผู้ป่วยหรือไม่ อย่างไร ภายใต้หลักการพื้นฐาน

เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วย เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วยขณะเดียวกันก็ต้องปกป้องคุ้มครองการทำหน้าที่ของแพทย์ให้อยู่ในครรลองของกฎหมาย และเป็นไปตามหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพด้วย และสิ่งสำคัญที่แพทย์ควรต้องตระหนักเป็นอย่างยิ่ง คือ บางครั้งการตัดสินใจของผู้ป่วยไม่ได้เกิดจากเจตนาที่แท้จริง แต่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขหรือภาวะบีบคั้นต่าง ๆ จากปัจจัยแวดล้อม จนทำให้ผู้ป่วยต้องเลือกจบชีวิตของตนเองเพื่อให้หลุดพ้นจากปมปัญหาที่เผชิญอยู่ แพทย์จึงต้องเข้าไปยับยั้งหรือแทรกแซงการใช้สิทธิของผู้ป่วย แต่บางครั้งแพทย์อาจต้องทำตามเจตนารมณ์ของผู้ป่วยโดยยุดิหรือเพิกถอนการช่วยชีวิตผู้ป่วย โดยแพทย์สามารถกระทำได้โดยไม่ขัดต่อหน้าที่และจริยธรรมแห่งวิชาชีพ เช่น ผู้ป่วยที่แพทย์วินิจฉัยแล้วว่า การรักษาไม่สามารถบรรลุได้อย่างแน่แท้ และผู้ป่วยอยู่ในวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างแท้จริง หรือผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะสมองตายที่ทางการแพทย์ถือว่าผู้ป่วยเสียชีวิตแล้ว อย่างไรก็ตามการที่แพทย์ยุติการช่วยชีวิตหรือถอดเครื่องมือต่าง ๆ ออกจากร่างกายผู้ป่วย แพทย์อาจถูกกล่าวหาว่าฆ่าผู้อื่น เพราะในทางกฎหมายการที่ผู้ป่วยยังคงหายใจอยู่แม้จะหายใจโดยอาศัยเครื่องช่วยหายใจ ก็ถือว่าผู้นั้นยังมีชีวิตอยู่ แม้ว่าพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 จะยกเว้นความรับผิดชอบของแพทย์ที่ทำตามเจตนารมณ์ของผู้ป่วยโดยสุจริตไว้ก็ตาม แต่ประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไปไม่ได้ยกเว้นความรับผิดชอบไว้ ดังนั้นการกระทำใด ๆ ที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่าเป็นความผิด ผู้กระทำก็ย่อมต้องรับโทษ ทำให้แพทย์บางคนไม่กล้าเสี่ยงที่จะยุติการรักษาผู้ป่วย แม้ว่าผู้ป่วยจะอยู่ในวาระสุดท้ายของชีวิตหรืออยู่ในภาวะสมองตายแล้วก็ตาม ดังนั้น แนวทางการแก้ไขจึงเสนอให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาโดยนำหลักการหรือข้อยกเว้นการไม่ต้องรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนว่าแพทย์ผู้กระทำได้รับความคุ้มครองจากการประกอบวิชาชีพโดยสุจริต เพื่อให้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ขณะเดียวกันบุคลากรด้านการแพทย์และสาธารณสุขที่ปฏิบัติตามกฎหมายก็ได้รับการปกป้องคุ้มครองด้วยเช่นกัน

Thesis Title	Legal Problems regarding Physicians' Duties and Ethics upon Patients' Refusal of Medical Treatment before Death
Author	Napas Kamnuan
Thesis Advisor	Professor Phaisith Phipatanakul, Ph.D.
Co - Thesis Advisor	Assistant Professor Poon Vichutripop, Ph.D.
Department	Law
Academic Year	2014

ABSTRACT

The right to refuse medical treatment before death is rooted from the idea of freedom of individuals and honor of life. Some view that the process of prolonging the life of a terminally ill person by employing excessive medical equipment degrades the value of human life. Death in such a circumstance is the end of living condition that suppresses the value of human-being. An individual should, therefore, have the right to refuse medical treatment during his or her final moment of living for the peaceful end. However, although a person is entitled to a natural right and freedom to express his or her intention and make a decision as he or she wishes, the exercise of such right and freedom should not be done arbitrarily. In reality, the right and freedom must be exercised within the scope of law which prevents the exercise of one's right and freedom from adversely affecting the exercise of rights and duties of others, morals and public order.

This paper focuses on the study and analysis of existing legal problems and the impact on medical profession when patients refuse medical treatment before death.

The result of this study shows that section 112 of the National Health Act, B.E. 2550 (2007) guaranteeing the right of a person to refuse medical treatment in the final moment of life in order to terminate suffering from illness causes problems in practice which subsequently lead to certain moral dilemma. When patient elects to exercise such legal right, the legal duty and ethical requirement under the scope of profession that a physician has to provide treatment and save life is directly impacted. In making a decision to terminate or withdraw life-saving activities, not only must a physician take into account the legal right and freedom of the patient, the

physician has to also take into account his duties and code of ethical conducts. The physician's decision-making whether to continue treatment or end it is based on the fundamental principal of patient's best interest. Such principal protects patient's right and frame physician's duties within the scope of law and the code of ethical conducts. Physicians must keep in mind that in certain cases, patient's decision-making to end his or her life might be influenced by certain condition, pressure, or surrounding circumstances, but not based on his or her real intention. In such cases, physicians are expected to intervene the patient's right to die. In other cases, physicians may follow the patient's wish by allowing termination or withdrawal of life-saving activities. The physicians may do so without a conflict against their duties and ethics in cases such as when the physician has diagnosed the patient's condition and is of opinion that the treatment is impossible and the patient is truly in his or her last stage of living, or when a patient is in a condition that his or her brain is not functioning and is deemed by the medical standard that he or she is dead. In any event, by terminating treatment or removing life-sustaining equipment from the body of the dying patient, the physician might be accused of killing. This is because when the patient is still breathing, even with a respiratory equipment intact, the law considers that the person is alive. Although the National Health Act, B.E. 2550 (2007) exempts liability for physicians who follow the patient's wish no fraudulent intention, criminal law which is the general criminal provisions does not exempt the same. A person whose act constitutes a criminal offence must face punishment under the Criminal Code. This is why physicians hesitate to take a risk in terminating treatment even if the patient is in his or her last moment of life or brain dead. The proposed solution to this problem is to amend the Criminal Code, by applying clear principle that exempts liability in order to protect physicians who carry on their profession without fraudulent intention to improve the implementation of the National Health Act, B.E. 2550 (2007). As a result, persons working in the field of medicine and public health who comply with the law are protected.